

Pohjois-Suomen kehittyvä lentoliikenne 2020 -hanke

189/08.00.00/2018

MH § 122

Pohjois-Suomen kolmen maakunnan kesken on valmisteltu yhteistä lentoliikenteen kehittämishanketta loppuvuodesta 2017 alkaen. Pohjana on ollut aiemmin Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien kesken toteutetun hankkeen tulokset ja tarve niiden konkretisoimiseen. Vaikka maakuntien tilanne lentoliikenteen viime vuoden kehityksessä on ollut osin eritahtinen, nimenomaan yhteinen hanketyö on nähty paitsi kustannustehokkaaksi myös vaikuttavuudeltaan parhaaksi tavaksi edistää kunkin alueen lentokenttien liikenteen kehittämistä alueen tarpeiden ja kehityspotentiaalin pohjalta. Yhteisellä hankkeella luodaan paremmat vaikuttamismahdollisuudet lento-operaattoreiden ja muiden sidosryhmien suuntaan.

Hankkeen tarkoituksena on edistää alueiden vetovoimaisuutta ja saavutettavuutta tiiviissä yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin alueiden lentoliikenteen keskeisten toimijoiden ja käynnissä olevien hankkeiden kanssa. Hanketta on valmisteltu yhdessä Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin liiton edustajien kanssa. Kansallisella tasolla hanke tekee tiivistä yhteistyötä Visit Finlandin, Finnairin ja Finavian kanssa, sillä kansainvälisen matkailun kasvu ja kehitys on avainasemassa pohjoisten lentoasemien toiminnan kehittämiseen. Pohjois-Suomen kehittyvä lentoliikenne 2020-hanke pohjautuu Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkastrategian, Itä- ja Pohjois-Suomen lentoliikenteen kehittämishankkeen sekä Lapin saavutettavuuden kattohankkeen esiin nostamiin kehittämiskohteisiin.

Neuvotteluissa on sovittu, että Kainuun liitto toimii hankkeen hallinnoijana ja ylimaakunnallisen hankkeen hakijana. Hanke on suunniteltu alkavaksi 1.10.2018 ja jatkuisi vuoden 2020 loppuun.

Kussakin maakunnassa tarvitaan hankkeen toimintaa tiiviisti ja konkreettisesti seuraava ja tukeva työryhmä, joka valmistelee keskenään ja yhdessä hankevetäjän kanssa suunnitelmat ja esitykset kunkin lentokentän liikenteen kehittämiseksi. Kyse on erityisesti lentoliikenteen kasvupotentiaalin osoittamisesta ja toimenpiteistä alueella sen vahvistamiseksi.

Lentoliikennehankkeen yleiset perustelut ja tarve on kuvattu hankerahakemukseen seuraavasti:

”Lentoliikenne on ollut koko historiansa ajan kasvuala: lentoliikenne

on kasvanut globaalisti lähes 5% vuodessa ja sillä on ollut vahva yhteys BKT:n kehitykseen. Suomen lentoliikenteen kasvu oli viime vuonna 2017 yli 9 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kasvu tuli pääasiassa Helsinki-Vantaan liikenteen kehittymisen ansiosta. Kotimaan matkustajamäärät kasvoivat 2,1 % ja kansainvälisen matkustajat 11,9 %. Voimakkainta matkustajamäärien kasvu oli Pohjois-Suomen lentoasemilla, tätä kehitystä on syytä tukea ja viedä eteenpäin. Pohjois-Suomella on hyvät kasvunäkymät mm. matkailu-, kaivos-, teknologia ja energiatoimialoilla. Kaikki edellä mainitut kasvussa olevat toimialat edellyttävät sujuvia kansainvälisiä liikenneyhteyksiä. Useiden eri tutkimusten ja saavutettavuuteen liittyvien hankkeiden yhteydessä on käynyt ilmi, että toimivat lentoliikenneyhteydet ovat elinkeinoelämän ja palveluiden kehittymisen kannalta elintärkeitä. Erityisesti matkailuala- ja vientiyritykset ovat riippuvaisia sujuvista lentoyhteyksistä.

Huolimatta siitä, että tarjontaa ja suoria kansainvälisiä yhteyksiä on saatu hieman lisää, niin edelleen Pohjois-Suomi on lentoliikenteen näkökulmasta katsottuna umpikuja. Kotimaan lentoliikenne on rakennettu lähes kokonaan kulkemaan Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta, ja hyvin usein kotimaan lentojen aikataulujen yhteen sovittaminen kansainvälisten lentojen kanssa koetaan hyvin haasteelliseksi. Hyvillä jatkoyhteyksillä toimivat kotimaan lennot myydään myös nopeasti loppuun. Sesonkien aikana vähäinen kilpailu on myös johdannut kalliisiin lipun hintoihin.

Keskuskauppakamarin tekemän tutkimuksen mukaan liikenneyhteydet ovat yrityksen toiseksi tärkein kilpailukykytekijä koulutetun työvoiman jälkeen. Lentoliikenteen ja kansainvälisten lentoyhteyksien merkitys yrityksille on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana merkittävästi. Yrityksistä n. 70 % indikoi, etteivät investoi alueille, joissa ei ole sujuvia lentoyhteyksiä. Nopeat liikenneyhteydet ohjaavat merkittävästi myös yritysten sijoittumista ja ammattitaitoisen henkilöstön saatavuutta. Kaikilla niillä Pohjois-Suomen alueilla joilla viime vuosina on tapahtunut lentoliikenne yhteyksien ja matkustajamäärien kehittymistä, on investointien ja työpaikkojen lisääntyminen ollut merkittävää. Viime vuosina lentoliikenteen matkustajamäärät ovat lähteneet kasvuun erityisesti matkailun ansiosta, ja tätä positiivista trendiä on syytä edelleen kehittää.

Kaikkien kolmen Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakuntien strategioissa painotetaan erityisesti saavutettavuuden merkitystä yhtenä tärkeimpänä painopistealueena. Investoinnit Pohjois-Suomessa ovat lähteneet erittäin hyvin liikkeelle useilla eri toimialoilla. Käynnissä olevat suurhankkeet kuten Pyhäjoen ydinvoimala sekä suunnitteilla olevat suurhankkeet kuten Kaidi, Kemin biotuotetehdas, Kaicell Fibers Oy Paltamo ja Boreal Bioref Kemijärvi tulevat tarvitsemaan nopeita kansainvälisiä yhteyksiä. On myös otettava huomioon Oulus-

sa sijaitsevat korkean teknologian klusterit, erityisesti informaatioteknologiaan liittyen, tutkimusinfrastruktuuri, vahva monitieteinen

Oulun yliopisto ja muut monipuoliset tutkimus- ja koulutuslaitokset, monipuolinen yritys-kanta ja aktiivinen start up -yritysten syntyvyys. Elektroniikka- ja informaatioklusteri sekä elektroniikan valmistus kuin myös ohjelmistotoiminta- ja tietopalvelut ovat vahvistaneet toimintaansa etenkin Oulun ja Kajaanin alueilla.

Myös matkailualalla panostetaan lähivuosina voimakkaasti majoitus-kapasiteetin ja palveluiden lisäämiseen sekä ympärivuotisuuden kehittämiseen. Erityisesti olemassa olevien sesonkien pidentäminen ja erityisesti kesän saavutettavuuden parantaminen ovat nyt vahvasti esillä. Olemassa olevalle kapasiteetille ja palveluille tarvitaan lisää kysyntää. Lentokapasiteetin vähäinen tarjonta huhtikuussa, kesäkuussa ja alkusyksystä nostaa usein myös lentolippujen hintoja. Lentojen vähäinen tarjonta näillä ajankohdilla nähdään merkittävänä esteenä Pohjois-Suomen matkailun kehitykselle ja uusien investointien saamiselle alueelle. Pohjois-Suomessa tarvitaan ympärivuotisia hinnoiltaan kilpailukykyisiä kotimaan lentoyhteyksiä, jotka kytkeytyvät hyvin Helsinki-Vantaan kansainvälisiin yhteyksiin. Tarvitaan myös lisää suoria kansainvälisiä yhteyksiä muihinkin lentoliikenteen solmukohtiin kuin Helsinkiin. Arktisella alueella tarvitaan myös parempia sisäisiä lentoyhteyksiä.

Lentoyhtiöiden liiketoimintamalleissa on viime vuosien aikana tapahtunut myös paljon muutoksia. Markkinat ovat jakautuneet verkostolentoyhtiöiden, alueellisten lentoyhtiöiden, halpalentoyhtiöiden, hybridiyhtiöiden ja charter-tilauslentoliikenneyhtiöiden kesken. Pohjois-Suomen lentoasemien vaikutusalueilla tarvitaan lisää ajantasais- ta tietoa ja osaamista lentoliikenteessä operoivien toimijoiden toiminta- periaatteista. Pohjois-Suomen kehitysmahdollisuuksien näkökul- masta kansainvälisen saavutettavuuden parantaminen on oleellista. Erityisesti kansainvälinen matkailu ja sen kehittyminen vahvana palvelualana on ollut tukemassa rakennemuutoksesta selviytymistä. Monipuoliset kansainväliset lentoyhteydet ovat perusedellytys yritysten kohdemarkkinoiden laajenemiselle ja on koko Suomen kansantalouden kannalta tärkeätä että kehitämme maakuntien vientiedellytyksiä ja yritysten kilpailukykyä tällä kustannustehokkaalla liikennemuodolla.”

Hankkeen konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi ovat:

1. Järjestetään tilaisuuksia, joissa alueiden yritykset ja lentoliikenteessä toimivat operaattorit kohtaavat.
2. Pyritään aktiivisesti etsimään niitä lentoyhtiöitä, joiden liiketoimintamalli soveltuu alueiden tarpeisiin.

3. Järjestetään työpajoja, joissa käydään läpi niitä asioita joita alueilla täytyy kehittää, jotta lento-operaattorit kiinnostuvat alueesta.
4. Selvittää mahdollisuuksia järjestää Routes-tapahtuma Pohjois-Suomessa.
5. Lentoyhtiöiden edustajille järjestetään tutustumismatkoja, joissa esitellään matkailun ja Pohjois-Suomen muun elinkeinoelämän tarjoamia mahdollisuuksia.
6. Hanke tekee paikallisten myynti- ja markkinointiorganisaatioiden kanssa yhteistyötä uusien operaattoreiden houkuttelemiseksi avaamaan yhteyksiä Pohjois-Suomeen.
7. Hanke järjestää yhteistyössä lentoliikenteeseen vaikuttavien tahojen kuten Visit Finlandin ja Finavian kanssa saavutettavuutta koskevia tilaisuuksia hankealueella.
8. Hanke osallistuu aktiivisesti aluetyöryhmä työskentelyyn ja tekee kokouksiin ajankohtaista taustoittavaa materiaalia ja informoi kokouksia lentoliikenteeseen liittyvistä ajankohtaisista asioista.
9. Hanke järjestää tilaisuuksia, joissa tutustutaan erilaisiin lentoyhtiöiden liiketoimintamalleihin.
10. Hanke järjestää tilaisuuksia, joissa on mukana lentoyhtiöiden markkinointi, hinnoittelu ja liikennesuunnittelun edustajia.

Hankkeen pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamisessa tärkeimpiä välituloksia ovat:

- lentoasema-alueiden elinkeinoelämän sitoutuminen pitkäjänteiseen lentoliikenteen kehittämistyöskentelyyn aiempien kehittämissuunnitelmien toteuttamisen ja alueryhmätyöskentelyn avulla.
- Alueilla ymmärretään entistä paremmin lentoliikenteen merkitys alueiden talouselämälle.
- Alueille syntyy lisää uudenlaista asiantuntemusta lentoliikenteen osalta.
- Lentoasemapaikkakunnille muodostuu laajempi näkemys kysyntäpotentiaalista ja selkeämpi kuva lentoliikenteen taloudellisista vaikutuksista
- Nykyinen lentoliikenteen tarjonta saadaan paremmin turvattua yhteistyössä alueiden ja nykyisten operaattoreiden kanssa.
- Saadaan luotua yhteyksiä uusiin potentiaalsiin operaattoreihin.
- Finavian kanssa on saatu avattua keskustelut pidemmälle aikajännteelle kohdentuvien suunnitelmien tekemisestä ja lentoasemilla tarvittavista investoinneista.
- perusteiden luominen lentoliikenteen kasvulle uudenlaisen yhteistyömallin rakentamisen kautta on aloitettu
- yhteistyö Visit Finlandin kanssa lentoliikenteen ja matkailun kehittämisen osalta on saatu liikkeelle.
- pitkän aikavälin tuloksena alueen kansainvälinen saavutettavuus erityisesti elinkeinoelämän näkökulmasta paranee.

Parantunut saavutettavuus edistää vientiyritysten toimintaedellytyk-

siä ja kansainvälistymistä sekä kasvattaa alueen vienti- ja matkailutuloa. Kotimaisia ja erityisesti kansainvälisiä yhteyksiä on saatu luotua lisää ja matkailu on lisääntynyt ja luonut sitä kautta uusia työpaikkoja sekä parantanut yritysten kehittymistä Pohjois-Suomessa.

Hankkeen kustannusarvio on 455 100 euroa. Rahoitusta haetaan Pohjois-Pohjanmaan, Lapin ja Kainuun liitoilta yhteensä 136 530 euroa (70 %:n tukitaso).

Rahoitussuunnitelma toimijoittain on laskettu asukasluvun suhteessa:

	€	€	€	€
Kokonaiskustannusarvio			455 100	
Tuen osuus 70 %	318 570	Kuntarahoitus	EU/valtio	Yhteensä
Kuntarahoitus 30 %	136 530	136 530	318 570	455 100
Kainuun liitto		15 163	35 381	50 545
Lappi		36 763	85 781	122 545
Pohjois-Pohjanmaa		84 603	197 408	282 011
Yhteensä		136 530	318 570	455 100

Lisätietoja asiasta antaa maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044 797 0197 sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Kainuun maakuntahallitus päättää, että Kainuun liitto toimii hankkeen hakijana ja hallinnoijana sekä varautuu hankkeesta syntyviin omarahoituskustannuksiin. Maakuntahallitus käsittelee hankkeen rahoituspäätöksen, kun eri maakuntien päätökset hankkeeseen osallistumisesta on saatu ja hanke-esitys valmisteltu normaalissa järjestyksessä. Kainuun liiton virasto käynnistää Kainuun alueellisen työryhmän kokoamisen hankkeen tueksi.

Maakuntahallitus:

Käydyn keskustelun jälkeen maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.

Otteet

Pohjois-Pohjanmaan liitto
Lapin liitto